

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

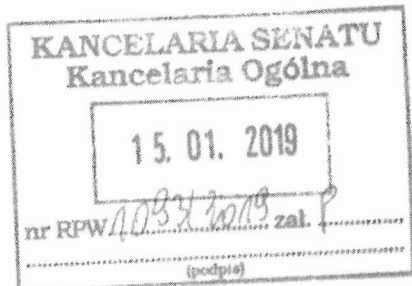
Warszawa, 04 stycznia 2019 r.

Prezes
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

BPS/043-68-1978-ZUS/18
992700/611/3194/2018/WOS

03980200131772
RPW/1093/2019 P
2019-01-15

Szanowna Pani
Maria Koc
Wicemarszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

Dotyczy: wystąpienia Pani Marszałek z 19 grudnia 2018 r., przy którym przesłano tekst oświadczenia złożonego przez Senatora Czesława Ryszkę, w sprawie Pana Mi
J

Szanowna Pani Marszałek,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) jest organem, który wykonuje przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W związku z tym przyznaje i ustala wysokość świadczeń na zasadach wskazanych w obowiązujących przepisach prawa.

Wzrosty i dodatki do emerytur i rent z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

Wzrosty i dodatki z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przyznawane były do emerytur i rent na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin¹. Na podstawie tych przepisów mógł być przyznany wzrost świadczenia w wysokości 10% lub 15% podstawy jego wymiaru, w zależności od rodzaju wykonywanej pracy.

Z dniem 15 listopada 1991 r. weszła w życie ustawa rewaloryzacyjna². Na jej podstawie wszystkie emerytury i renty przyznane przed tym dniem podlegały rewaloryzacji, co oznaczało obliczenie ich na nowo. Przepisy tej ustawy zniosły również możliwość przyznawania wzrostów i dodatków z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze³.

Przepisy ustawy emerytalnej⁴, obowiązującej od 1 stycznia 1999 r., również nie przewidują możliwości przyznawania wzrostów i dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

¹ art. 54 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 z późn. zm.),

² ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 z późn. zm.), dalej ustawa rewaloryzacyjna,

³ art. 21 ust. 4 ustawy rewaloryzacyjnej,

⁴ ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.),

Rekompensata z tytułu utraty wzrostów i dodatków do emerytury lub renty

Konstytucyjność przepisu znoszącego ww. wzrosty i dodatki była przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego, który orzeczeniem⁵ z dnia 11 lutego 1992 r. uznał za niezgodny z Konstytucją RP jedynie brak rekompensaty dla tych osób, które miały prawo do dodatków przed dniem 15 listopada 1991 r., a po tej dacie utraciły do nich prawo, a nie fakt, że dodatki te zostały zniesione.

Skutkiem realizacji tego orzeczenia było uchwalenie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekomensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent⁶. W oparciu o przepisy tej ustawy wypłacono jednorazową rekompensatę pieniężną. Uprawnionymi do rekompensaty były, m.in. osoby, będące przed 15 listopada 1991 r. emerytami lub rencistami uprawnionymi do wzrostów i dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze⁷.

ZUS zobowiązany był do ustalenia wysokości rekompensaty, umieszczenia w spisie osób uprawnionych oraz powiadomienia osób zainteresowanych.

Należność z tytułu utraty prawa do wzrostu lub dodatku do emerytury lub renty była ustalana odrębnie dla każdego ubezpieczonego na podstawie tabel zamieszczonych w ust. 2 załącznika do ustawy z 6 marca 1997 r. Jej wysokość była zależna od:

- stawki procentowej utraconego wzrostu lub dodatku,
- wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty przed rewaloryzacją,
- wieku osoby uprawnionej w dniu 14 listopada 1991 r. (w latach).

Wypłaty rekompensat były realizowane od 2000 r. zgodnie z harmonogramem według kryterium wieku⁸.

Przebieg postępowania w sprawie Pana Mi J. , ur. . r.

Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, że Oddział ZUS przyznał Panu Mi J. rentę inwalidzką decyzją z 31 sierpnia 1990 r. i podjął jej wypłatę od 1 sierpnia 1990 r. Do renty przyznano zgodnie z wówczas obowiązującymi przepisami następujące wzrosty:

- 13% podstawy wymiaru z tytułu ponad 20-letniego okresu zatrudnienia,
- 10% podstawy wymiaru z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W związku z wejściem w życie przepisów ustawy rewaloryzacyjnej, decyzją z 5 grudnia 1991 r., Oddział ZUS dokonał rewaloryzacji renty i ustalił jej nową wysokość. Jednocześnie Pan M J utracił prawo do wzrostów i dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W wyniku rozpatrzenia wniosku Pana M J Oddział ZUS, decyzją z 5 listopada 1995 r., przyznał emeryturę od 5 października 1995 r. Wysokość emerytury – zgodnie z przepisami – została ustalona bez dodatku za wykonywanie pracy w szczególnych warunkach.

W zawiadomieniu z 8 lipca 1997 r. Oddział ZUS poinformował Pana M J. , że przysługuje mu 4038 świadczeń rekompensacyjnych z tytułu zrekomensowania utraty niektórych wzrostów i dodatków do emerytur i rent. Liczba przysługujących świadczeń została ustalona zgodnie z załącznikiem do ustawy z 6 marca 1997 r., tj. dla osoby, której przysługiwał wzrost lub

⁵ sygn. akt: K 14/91,

⁶ Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 294 z późn. zm.,

⁷ art. 3 pkt 2 ustawy z 6 marca 1997 r. o zrekomensowaniu okresowego niepodwyższania płac (...),

⁸ rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1999 r. w sprawie określenia trybu i harmonogramu wypłat rekompensat według kryterium wieku uprawnionych oraz zadań poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zobowiązań Skarbu Państwa wobec uprawnionych (Dz. U. Nr 102, poz. 1185),

dodatek do emerytury lub renty w wysokości 10% podstawy wymiaru, w dniu 14 listopada 1991 r. była w wieku 55-64 lata, a podstawa wymiaru przed rewaloryzacją mieściła się w granicach 2 – 2,5 mln zł. Zawiadomienie z 8 lipca 1997 r. zostało wysłane pocztą za zwrotnym poświadczeniem odbioru. Odbiór korespondencji potwierdził zainteresowany 14 lipca 1997 r.

Zrekompensowanie utraty wzrostów i dodatków nastąpiło w formie jednorazowej rekompensaty pieniężnej. Zgodnie z harmonogramem wypłat Pan M J, urodzony w roku, miał możliwość odbioru rekompensaty od 25 kwietnia 2001 r.

Pan M J, pismem z 29 grudnia 2016 r., wniósł o wskazanie podstawy prawnej odebrania w 1991 r. dodatku w wysokości 10% podstawy wymiaru renty z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Oddział ZUS pismem z 20 stycznia 2017 r. wyjaśnił, że wzrosty i dodatki zostały zniesione przepisami ustawy rewaloryzacyjnej. Poinformował również zainteresowanego, że zawiadomieniem z 8 lipca 1997 r. został powiadomiony o umieszczeniu w spisie osób uprawnionych do świadczeń rekompensacyjnych.

Następnie 9 lutego 2017 r. zainteresowany wystąpił o doliczenie dodatku w wysokości 10% podstawy wymiaru z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Oddział ZUS, pismem z 15 lutego 2017 r., ponownie wskazał zainteresowanemu przepisy, które zniósły możliwość przyznawania wzrostów i dodatków z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Wyjaśnił również, że obowiązujące przepisy ustawy emerytalnej nie przewidują wypłaty dodatków z tytułu wykonywania tego rodzaju prac. Pan M J nie zgodził się z wyjaśnieniami Oddziału ZUS i wniósł pozew o ponowne ustalenie wysokości renty z uwzględnieniem dodatku za pracę w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem⁹ z 26 marca 2018 r. oddalił odwołanie zainteresowanego.

W dniu 5 listopada 2018 r. Pan M J zgłosił kolejny wniosek o przeliczenie świadczenia poprzez uwzględnienie dodatku za pracę w warunkach szczególnych. Oddział ZUS, decyzją z 13 listopada 2018 r., odmówił przyznania przedmiotowego dodatku. Zainteresowany 12 grudnia 2018 r. wniósł od tej decyzji odwołanie. Wobec tego akta sprawy wraz z odpowiedzią organu rentowego na odwołanie zostaną przekazane do sądu. Prawomocny wyrok sądu będzie wiążący zarówno dla zainteresowanego, jak i dla ZUS.

Dodaję, że obecnie emerytura Pana M J wynosi 2212,12 zł (w tym zwiększenie rolne – 63,13 zł). Do emerytury przysługuje dodatek pielęgnacyjny w kwocie 215,84 zł. Po odliczeniu kwoty zaliczki na podatek dochodowy – 180,00 zł i składki na ubezpieczenie zdrowotne – 199,09 zł do wypłaty pozostaje kwota 2048,87 zł.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia informuję, że obowiązujące przepisy ustawy emerytalnej nie przewidują możliwości przyznania wzrostów i dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jak również wypłaty rekompensat za ich utratę. ZUS nie ma zatem prawnych możliwości zaspokojenia roszczeń Pana M J.

wybranemu pracownikowi

Gertruda Uścińska

⁹ sygn. akt X U 2414/17